

Barn som har fått komma hem, och barn som är lämnade kvar i fångläger i nordöstra Syrien

En årssammanfattning 2023 från Repatriate the Children Sweden

Repatriate the Children - Sweden (RTC)

RTC¹ är en icke-statlig barnrättsorganisation, bildad 2020 efter att grundarna var del i repatrieringsprocessen för sju föräldralösa barn som hölls i fånglägret al-Hol i nordöstra Syrien efter att IS så kallade kalifat föll 2019.

RTC har sedan dess arbetat för att belysa barns rättigheter och arbetat för att samtliga barn ska repatrieras från lägren. RTC arbetar även med stöd till familjer som har återvänt till Sverige, liksom med stöd till anhöriga till familjer som är lämnade kvar i fångläger och fängelser i nordöstra Syrien.

RTC:s vision är att Sverige ska vara ett land som tillämpar barns rättigheter enligt Barnkonventionen, och att inga barn ska växa upp under IS eller någon annan våldsbejakande extrem rörelses påverkan.

RTC Sweden står i nära samarbete med systerorganisationerna *RTC Denmark* och *RTC USA*. Organisationerna bildar tillsammans *RTC International*.

RTC:s arbete med återvändande familjer och anhöriga under 2023

Under 2023 har RTC fortsatt att arbeta med återintegrering, och stöd av social och psykosocial karaktär, till 11 återvändande familjer (som kom till Sverige under perioden 2019-2022) runt om i Sverige. RTC har även fortsatt att arbeta med stöd till ett större antal anhöriga. Arbetet med familjerna sker utifrån barnens perspektiv, med målsättningen att barnen ska få leva under trygga och stabila förhållanden. Fokus läggs därför på att arbeta för att familjerna ska återintegreras i det svenska samhället och leva ett liv fritt från våld och extremism. I de fall återvändande barn är föräldralösa erbjuder RTC stöd till familjehem. RTC är en civilsamhällesorganisation vars stöd är ett komplement till offentliga insatser som finns tillgängliga.

RTC arbetar inte uppsökande, utan endast med de individer och familjer som själva tar kontakt med RTC med förfrågan om stöd.

---

¹ Repatriate the Children - Sweden
<https://www.repatriatethechildren.org/>

Utvecklingen för de återvändande familjerna

Under 2023 har RTC sett fortsatt positiv utveckling för de återvändande familjerna. Givet vad familjerna har varit med om finns det i vissa fall utmaningar och ett psykologiskt bagage att hantera, men RTC kan trots allt konstatera att det svenska samhället har haft en god förmåga att ta emot de återvändande familjerna. Både barnen och mammorna har visat på en god återhämtnings- och anpassningsförmåga. Samtliga barn som RTC arbetar med går i förskola eller skola och har fått god hjälp av förskole- och skolpersonal för att komma ikapp sina jämnåriga klasskamrater. Barnen har vänner, fritidsintressen och återhämtar sig steg för steg.

Samtliga återvändande kvinnor RTC arbetar med är nu självförsörjande; sex av dem studerar på universitet, en går en högskoleförberedande utbildning, och övriga förvärvsarbetar. De har samtliga stabila boendesituationer. Familjerna har fått bra stöd av flera samhällsaktörer, bland annat primärvård och BUP i de fall det har funnits behov av vård. Det viktigaste stödet för flera av de återvändande barnen och mammorna har varit från deras anhöriga i Sverige som har tagit emot återvändarna och hjälpt dem.

RTC arbetar även med stöd och rådgivning till dessa anhöriga, liksom till anhöriga som fortfarande har sina barn och barnbarn kvar i nordöstra Syrien.

RTC får kontinuerlig handledning från *Flamman Socialt Förebyggande Centrum*, vilka har stor erfarenhet av arbete med personer som har levt i våldsbejakande extremistiska miljöer och arbetar med frågan.

Lärdomar från arbetet med mottagande av återvändare

RTC har sett vikten av ett mottagande av återvändande familjer vilket skapar förutsättningar för återintegrering och stöd där barnens behov beaktas, och barnets bästa sätts i centrum. Huvudmålet måste vara att skydda återvändande barn och deras familjer från destruktiva eller våldsamma miljöer. Att enbart arbeta utifrån säkerhetsperspektiv och perspektiv om att motverka radikaliserings och våldsbejakande extremism skulle dock vara för snävt och skulle kunna verka kontraproduktivt. Ett samarbete mellan relevanta myndigheter och aktörer från civilsamhället, inklusive trossamfund, med kontextuell kunskap och förståelse är en komponent för att framgångsrikt planera och genomföra ett holistiskt mottagande, och för att bedöma och möta familjernas behov och förhindra radikaliserings. Detta innefattar att bidra till familjernas tillgång till stöd som syftar till att stärka deras känslomässiga, psykologiska, sociala och teologiska motståndskraft.

Återintegrering och återhämtande har större sannolikhet att lyckas när de repatrierade individerna, deras anhöriga och andra nyckelpersoner inkluderas i planeringen av insatserna. Att separera barn från sin mamma, sin primära vårdgivare och källa till trygghet, har ökat risken för att förstärka barnets trauma och skapa mer oro och otrygghet hos barnet. Det har varit framgångsrikt att 1) hålla ihop familjen (såvida inte barn skulle fara illa och behöver skyddas från sin förälder) och erbjuda insatser som ser till barnens behov, 2) främja mammans psykologiska återhämtning, samt att 3) underlätta för de anhöriga.

Spridning av lärdomar och *best practices* från det svenska mottagandet

RTC publicerade i slutet av föregående år en rapport i syfte att beskriva det svenska mottagandet: [Reception of Returnees: Reintegration and Rehabilitation after Repatriation from Northeast Syria. Guidance Document for Emerging Practices With Lessons From Sweden](#)² där RTC under 2023 hade ett samarbete med *Human Rights Watch* och *UNICEF* i [lanseringen](#)³ av rapporten. Utifrån de samlade erfarenheterna, presenterade i rapporten, har RTC under året fortsatt att dela erfarenheter med samhällsaktörer och organisationer i andra länder. Bland annat som civilsamhällesrepresentant i det EU-finansierade [PREPARE Project](#), tillsammans med bland annat *The International Center for Counter Terrorism* (ICCT), som har syftat till att presentera tillvägagångssätt för att bemöta barn i våldsbejakande miljöer, där RTC också var inbjudna till att presentera arbetet med mottagande av återvändande familjer på projektets [slutkonferens](#) i Bryssel⁴. RTC har under året också föreläst på EU-kommissionens *Radicalization Awareness Network* (RAN), liksom på *Peace Research Institute Oslo* (PRIO) under Nobelveckan, samt på *Lunds Universitets* och *CVE:s* kurs för yrkesverksamma som arbetar mot våldsbejakande extremism. Under 2024 är RTC inbjudna till att bidra i ett större forskningsuppdrag på temat med aktörer från flera EU-länder, finansierat av den tyska regeringen.

Exempel på andra nationella och internationella samarbeten

Nationellt har RTC fortsatt samarbetet med *Rädda barnen* i att hålla en anhörigstödgrupp för anhöriga vars barn och barnbarn är kvar i nordöstra Syrien. Totalt sedan starten har RTC varit i kontakt med omkring 40 anhöriga i Sverige.

Under 2023 har RTC även fortsatt med internationella samarbeten, till exempel med olika organ inom FN. Bland annat med *The International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights*, där RTC bidrar med lägesrapporter och analyser som ligger till grund för organets rekommendationer till FN:s råd för mänskliga rättigheter. RTC har också samarbetat med *FN:s särskilda rapportör för främjande och skydd av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i kampen mot terrorism* där vi bland annat publicerade en gemensam [artikel](#) om mänskliga rättigheter och kontraterroism⁵.

---

² Reception of Returnees: Reintegration and Rehabilitation after Repatriation from Northeast Syria. Guidance Document for Emerging Practices With Lessons From Sweden (2022)
<https://www.repatriatethechildren.org/reception-of-returnees>

³ RTC Webinar Series: Reintegration After Repatriation: Lessons Learned (2023)
<https://www.youtube.com/watch?v=l7vzsUZcPA0>

⁴ PREPARE Final Conference - Engaging with children from families affiliated with violent extremism (2023)
<https://youtu.be/BBdBQzP3k2o>

⁵ "Sverige tar nya steg i kampen mot terrorism. Ta hem svenskar i nordöstra Syrien." (2023)
<https://www.sydsvenskan.se/2023-08-10/sverige-tar-nya-steg-i-kampen-mot-terrorism-ta-hem-svenskar-i-nordostra-syrien>

RTC har som civilsamhällesrepresentant även varit del i att ge input i OHCHR:s utformning av *The Independent Institution on Missing Persons in Syria* som etableras under GA resolution 77/301.

Tillsammans med kollegorna i RTC USA och RTC Denmark har RTC Sweden i olika internationella sammanhang lyft behovet av en *Global Humanitär Koalition mot IS* (som ett komplement till den sedan 2014 etablerade militär-centrerade koalitionen) i syfte att bidra till ökad stabilitet och hållbar fred i de områden som tidigare varit ockuperade av IS. *RTC International* publicerade under året en [artikel](#) på temat hos *The Middle East Institute*.⁶

Fortsatt arbete under 2024 - önskan om samarbete för att få hem de sista fem

RTC planerar att fortsätta att erbjuda stöd till återvändande familjer, deras anhöriga, samt anhöriga till familjer som är kvarlämnade i fångenskap i nordöstra Syrien - utifrån individernas och familjernas behov - och utifrån RTC:s kapacitet.

RTC önskar att under 2024 samarbeta med utrikesförvaltningen och andra relevanta aktörer för att säkerställa att samtliga svenska barn repatrieras från fånglägren i nordöstra Syrien. RTC är mycket bekymrade över att repatrieringarna av de svenska medborgarna sedan maj 2022 har upphört, och att inga barn har hämtats hem under 2023.

RTC står i kontakt med anhöriga till 5 svenska barn och 3 kvinnor som hålls fångna i Camp Roj. Samtliga av barnen är konstaterat svenska medborgare, liksom 2 av kvinnorna. Den tredje kvinnan hade permanent uppehållstillstånd i Sverige när hon som tonåring reste till Syrien. Hon har sitt ursprung i Somalia, ett land som inte har visat någon förmåga till att ta ansvar för sina medborgare. RTC menar att kvinnan bör repatrieras till Sverige utifrån barnens rätt till skydd, liv och utveckling, då den enda möjligheten för repatriering av barn är att det sker tillsammans med deras mamma. Under hösten 2023 har det rapporterats om att ett av barnen, en åttaårig flicka, är mycket undernärmd och i stort behov av läkarvård, vilket hon inte har tillgång till i lägret. Rädda barnen rapporterar att flickan endast väger 16 kilo, motsvarande vad ett barn hälften av hennes ålder brukar väga, och att hennes tillstånd är kritiskt⁷.

---

⁶ Human rights to counter terrorism: Now is the time for a Global Humanitarian Coalition to Defeat ISIS (2023)
<https://www.mei.edu/publications/human-rights-counter-terrorism-now-time-global-humanitarian-coalition-defeat-isis>

⁷ Rädda barnen: Svensk flicka i kritiskt tillstånd i syriskt läger (2023)
<https://sverigesradio.se/artikel/radda-barnen-svensk-flicka-i-kritiskt-tillstand-i-syriskt-lager>

Anhörig: "Om mina barnbarn dör skyller jag det på Sverige" (2023)
<https://tidningensyre.se/2023/24-december-2023/anhorig-om-mina-barnbarn-dor-skyller-jag-det-pa-sverige/>

RTC står även i kontakt med anhöriga till ett svenskt barn med en brittisk mamma, liksom ett svenskt barn med en bosnisk mamma, vilka hålls i Camp Roj. Dessa familjer står i sin tur i kontakt med Storbritanniens respektive Bosniens regeringar, och har så länge inte ansökt om konsulärt bistånd att hämtas av Sverige.

Vid sidan av Camp Roj, bedömer RTC att det finns mellan 9-16 svenska barn i al-Hol, tillsammans med mellan 3-5 svenska kvinnor. RTC har under året gjort ansträngningar i syfte att utreda saken, men har kommit till insikt om att det enda sättet att säkerställa huruvida det finns svenska medborgare i al-Hol är att vara närvarande på plats och eftersöka familjerna som förmodat befinner sig i lägret. RTC menar att detta primärt är en uppgift för den svenska utrikesförvaltningen som borde intressera sig för att ha kännedom om svenska medborgare i utomrättslig fångenskap, i synnerhet barn.

Det finns också svenska män i provisoriska fängelser i nordöstra Syrien. För de repatrierade barnens återhämtning är det viktigt att få tillgång till information om hela sin familjbild inklusive status gällande sin pappa. RTC har under året varit i kontakt med anhöriga till 7 svenska män i fängelserna, flera av dem har barn som har repatrierats till Sverige.

Tiden rinner ut för barnen - RTC vädjar om att Sverige ska agera

Under 2023 har olika typer av hot drabbat regionen vilket påverkar säkerheten och situationen även för de svenska medborgare som hålls i läger och provisoriska fängelser. Turkiets militära attacker i nordöstra Syrien är ett hot för liv och säkerhet, liksom för AANES och SDF:s förmåga att hantera de utländska fångarna. Sjukdomar är ett annat hot. I slutet av 2023 blev det känt att en man som rest från Danmark till Syrien dött i den utomrättsliga fångenskapen i nordöstra Syrien. Anhöriga i Sverige till barn, kvinnor och män i nordöstra Syrien är mycket oroad över det faktum att deras familjemedlemmar lever i en extrem-riskmiljö och är utsatta för stora faror av varierande art, i synnerhet barnen.

RTC anser att Sverige, utifrån en rad anledningar, behöver ta ansvar för att samtliga svenska medborgare repatrieras, något som också AANES har krävt⁸.

Det samlade svenska samhället, med regering, kommuner, regioner och civilsamhälle, har god förmåga att ta hem och återintegrera även det fåtal svenskar som ännu inte har fått möjlighet att återvända.

RTC står redo att bistå Sveriges regering och relevanta myndigheter i samarbete för att säkerställa att inga svenska barn lämnas kvar i fångläger i nordöstra Syrien. SLUT.

---

⁸ Kurdiskt parti kräver att Sverige tar hem IS-svenskar
<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/kurdiskt-parti-kraver-att-sverige-tar-hem-is-svenskar>